

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN
VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS
INSTITUTI

«XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI YASHIL VA
INNOVATSION IQTISODIYOT TAMOYILLARI
ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANTIRISH
YO‘NALISHLARI»

MAVZUSIDAGI
XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI

TO‘PLAMI

(II QISM)

SAMARQAND

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN
VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

TAMBOV DAVLAT UNIVERSITETI

QARSHI MUXANDISLIK IQTISODIYOT INSTITUTI

**«IPAK YO‘LI» TURIZM VA MADANIY MEROS
XALQARO UNIVERSITETI**

**TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
SAMARQAND FILIALI**

**«XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI YASHIL VA
INNOVATSION IQTISODIYOT TAMOYILLARI
ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANTIRISH
YO‘NALISHLARI»**

**MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA**

MATERIALLARI TO‘PLAMI

(II QISM)

2026-yil 20-21-fevral kunlari

SAMARQAND – 2026

**МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И ИННОВАЦИЙ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**

САМАРКАНДСКИЙ ИНСТИТУТ ЭКОНОМИКИ И СЕРВИСА

ТАМБОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

КАРШИНСКИЙ ИНЖЕНЕРНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ТУРИЗМА И КУЛЬТУРНОГО
НАСЛЕДИЯ «ШЕЛКОВЫЙ ПУТЬ»**

**САМАРКАНДСКИЙ ФИЛИАЛ ТАШКЕНТСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА**

**“НАПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ
СФЕРЫ УСЛУГ НА ОСНОВЕ ПРИНЦИПОВ
ЗЕЛЕННОЙ И ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ”**

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

(ЧАСТЬ 2)

(20-21-февраль 2026-г.)

САМАРКАНД – 2026

ularning kasbiy rivoji va jamoaviy hissasi uchun taqdim etiladi. Bu kombinatsiya ish samaradorligi va xodimlarning kompaniyaga sodiqligini maksimal darajaga olib chiqadi.

Bonus va mukofotlar mehnat unumdorligini oshirishda strategik ahamiyatga ega stimullashtirish vositalari hisoblanadi. Ular adolatli va shaffof bo‘lishi, xodimning individual motivatsiyasi va korporativ maqsadlar bilan muvofiq bo‘lishi lozim. Shaxsiy va jamoaviy bonuslar, moddiy va nomoddiy mukofotlar kompleks usulda qo‘llanilganda ish samaradorligini oshirish, korporativ muhitni yaxshilash va xodimlarning ishdan qoniqishini ta‘minlash imkonini beradi. Shuningdek, ilmiy tadqiqotlar bonus va mukofotlarning samaradorligi xodimlarning shaxsiy motivatsiyasini inobatga olish bilan bog‘liqligini ko‘rsatadi.

Mehnat unumdorligini oshirishda bonus va mukofotlar tizimi samarali bo‘lishi uchun ilmiy asosda yaratilgan va integratsiyalangan yondashuv zarur. Bu tizimda avvalo bonus va mukofotlarning aniq va o‘lchovli mezonlarga asoslanishi muhim bo‘lib, xodimlar uchun rag‘batlantirishning shartlari va natijasi oldindan ma‘lum bo‘lishi motivatsiyani oshirish va adolatni ta‘minlashda asosiy ahamiyatga ega. Shuningdek, moddiy va nomoddiy stimullarni kompleks usulda qo‘llash xodimning barqaror motivatsiyasini ta‘minlaydi va ishdan qoniqishni kuchaytiradi, chunki pul bonuslari faqat qisqa muddatli natija keltirishi mumkin, nomoddiy mukofotlar esa uzoq muddatli kasbiy rivojlanish va korporativ tan olinish hissini oshiradi.

Shaxsiylashtirish esa mazkur tizimning samaradorligini yanada oshiradi, chunki har bir xodimning individual ehtiyojlari va qiziqishlari turlicha bo‘lib, ularni hisobga olgan holda rag‘batlantirish xodimning maqsadli harakat qilishini ta‘minlaydi. Bu jarayon jamoaviy bonuslar bilan uzviy bog‘langanda, xodimlar o‘rtasida hamkorlik va korporativ mas‘uliyatni rivojlantirish imkonini beradi, natijada ish muhiti optimallasadi va jamoaviy samaradorlik yaxshilanadi.

Bonus va mukofotlarning ta‘sirini ilmiy usulda baholash esa tizimning samaradorligini nazorat qilish imkonini beradi. Mehnat samaradorligi, ish hajmi va xodimlarning qoniqishi kabi ko‘rsatkichlarni kuzatish orqali tizimning haqiqiy ta‘siri aniqlanadi va zarur bo‘lganda rag‘batlantirish mexanizmlari qayta optimallashtiriladi. Shu bilan birga, bonus va mukofotlarni o‘z vaqtida taqdim etish va ularning maqsadliligi xodimning faoliyatiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Natijada, ilmiy asoslangan va integratsiyalangan bonus va mukofotlar tizimi xodimlarning individual va jamoaviy motivatsiyasini oshiradi, ishdan qoniqishni mustahkamlaydi va korporativ samaradorlikni barqaror ravishda rivojlantirish imkonini beradi. Bu yondashuv kompaniyalarga strategik maqsadlariga erishishda va zamonaviy ish muhitini yaratishda ilmiy asoslangan qarash bilan yondashish imkonini taqdim etadi. Bulardan kelib chiqib quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

Birinchidan, bonus va mukofotlarning aniq va ulchovli mezonlari asosida har bir bonus va mukofot aniq ish natijalari, mahsuldorlik ko‘rsatkichlari asosida berilishi lozim.

Ikkinchidan, moddiy va nomoddiy stimullarni kompleks usulda qo‘llash, pul bonuslari, sertifikatlar, mehnatini e‘tirof etilishi, ta‘lim olish va malaka oshirish imkoniyatlari ibrgalikda qo‘llanilishi lozim.

Uchinchidan, shaxsiylashtirish va individual motivatsiyani har bir xodimning shaxsiy ehtiyojlari va qiziqishlariga muvofiq tanlanishi kerak.

To‘rtinchidan, jamoaviy bonuslar va korporativ hamkorlikni rag‘batlantirish bo‘lim va guruhlarining umumiy natijasiga qarab bonuslash ham yuqori samara beradi.

Beshinchidan, bonus va mukofotlashlar ta‘sirini muntazam tahlil qilish, ish hajmi va qoniqish ko‘rsatkichlarini o‘lchovini hisob-kitob qilish orqali samaradorligini ilmiy usulda baholab borish lozim.

Shanazarov Farrux – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti mustaqil izlanuvchi

TA‘LIM VA IJTIMOIIY XIZMATLARNING INSON KAPITALINI SHAKLLANTIRISHDAGI O‘RNI

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy xizmatlar tizimining inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishdagi o‘rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Ayniqsa, ta‘lim, sog‘liqni saqlash, madaniyat, sport va ijtimoiy himoya xizmatlarining aholining bilim darajasi, mehnat qobiliyati, ijtimoiy faolligi hamda innovatsion salohiyatiga ta‘siri ochib berilgan. Tadqiqot jarayonida ta‘lim xizmatlari inson kapitalini shakllantirishdagi vazifalariga ko‘ra tasniflanib, ularning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy samarasi asoslab berilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda ijtimoiy xizmatlarni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar inson kapitalini iqtisodiy o‘lishning strategik omili sifatida qaror topayotganini ko‘rsatishi ilmiy jihatdan asoslanadi. Maqolada olingan xulosalar ijtimoiy xizmatlar sohasida davlat siyosatini takomillashtirish va barqaror iqtisodiy o‘lishni ta‘minlashda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy xizmatlar, inson kapitali, ta‘lim xizmatlari, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy himoya, barqaror iqtisodiy rivojlanish, innovatsion iqtisodiyot.

Аннотация: В статье проведён научно-теоретический анализ роли системы социальных услуг в формировании и развитии человеческого капитала. Особое внимание уделено влиянию образовательных, медицинских, культурных, спортивных и социальных защитных услуг на уровень знаний населения, трудоспособность, социальную активность и инновационный потенциал. В ходе исследования классифицированы образовательные услуги в зависимости от их функций в формировании человеческого капитала, а также обоснована их долгосрочная социально-экономическая эффективность. Кроме того, научно аргументировано, что реализуемые в Узбекистане реформы в сфере социальных услуг способствуют утверждению человеческого капитала в качестве стратегического фактора экономического роста. Полученные выводы имеют практическое значение для совершенствования государственной

политики в сфере социальных услуг и обеспечения устойчивого экономического развития.

Ключевые слова: социальные услуги, человеческий капитал, образовательные услуги, здравоохранение, социальная защита, устойчивое экономическое развитие, инновационная экономика.

Abstract: The article provides a scientific and theoretical analysis of the role of the social services system in the formation and development of human capital. Particular attention is paid to the impact of educational, healthcare, cultural, sports, and social protection services on the population's level of knowledge, labor capacity, social activity, and innovative potential. During the research, educational services were classified according to their functions in the formation of human capital, and their long-term socio-economic effectiveness was substantiated. In addition, it is scientifically argued that the reforms being implemented in Uzbekistan in the field of social services contribute to establishing human capital as a strategic factor of economic growth. The conclusions obtained have practical significance for improving state policy in the social services sector and ensuring sustainable economic development.

Keywords: social services, human capital, educational services, healthcare, social protection, sustainable economic development, innovative economy.

Kirish. Inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirish barqaror ijtimoiy-iqtisodiy o‘rtni ta‘minlashning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy taraqqiyot sur‘atlari aholining bilim darajasi, sog‘lomligi, kasbiy malakasi va ijtimoiy faolligi bilan uzviy bog‘liqdir. Mazkur omillar esa, avvalo, ijtimoiy xizmatlar tizimi, xususan ta‘lim, sog‘liqni saqlash, madaniyat, sport va ijtimoiy himoya xizmatlari orqali shakllanadi.

Ayniqsa, ta‘lim xizmatlari inson kapitalining bazaviy tarkibiy qismi sifatida jamiyatning intellektual salohiyatini oshirish, innovatsion rivojlanishni ta‘minlash va mehnat unumdorligini yuksaltirishda hal qiluvchi o‘rin tutadi. Shu bois, ijtimoiy xizmatlarni inson kapitalini shakllantirish nuqtai nazaridan ilmiy tahlil qilish va ularni vazifalariga ko‘ra tasniflash dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Olib borilgan tadqiqot natijalari ijtimoiy xizmatlar tizimi, ayniqsa ta‘lim xizmatlari inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatdi. Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, ta‘lim xizmatlari inson hayoti davomida bosqichma-bosqich ravishda inson kapitalining jismoniy, intellektual va ijtimoiy tarkibiy qismlarini shakllantiradi.

Tadqiqot natijasida ta‘lim xizmatlarini inson kapitalini shakllantirishdagi vazifalariga ko‘ra maktabgacha ta‘lim, umumiy o‘rta ta‘lim, oliy ta‘lim, kasb-hunar ta‘limi hamda qo‘shimcha va uzluksiz ta‘lim turlariga ajratish mumkinligi aniqlandi. Mazkur tasnif ta‘lim xizmatlarining inson kapitalini shakllantirishda uzluksiz va tizimli xarakterga ega ekanini ko‘rsatadi.

Aniqlanishicha, maktabgacha ta‘lim inson kapitalini shakllantirishning eng yuqori ijtimoiy qaytimga ega bosqichi hisoblanib, ushbu bosqichda qilingan investitsiyalar kelgusida ta‘lim natijalari, mehnat unumdorligi va ijtimoiy moslashuv darajasini sezilarli oshiradi. Umumiy o‘rta ta‘lim esa aholining funksional savodxonligini ta‘minlab, tanqidiy fikrlash, axborot bilan ishlash va

raqamli ko‘nikmalarni shakllantirish orqali inson kapitalining bazaviy sifat ko‘rsatkichlarini mustahkamlaydi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari ijtimoiy xizmatlar tizimining inson kapitalini rivojlantirish orqali barqaror ijtimoiy-iqtisodiy o‘shishni ta‘minlashda strategik ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi. Shulardan kelib chiqib, ta‘lim xizmatlarining inson kapitalini shakllantirishdagi vazifalariga ko‘ra tasniflash mumkin (1. -jadval). Ta‘lim xizmatlarini bunday tasniflash inson kapitalining shakllanishi va rivojlanishi uzluksiz, bosqichma-bosqich jarayon ekanini ilmiy jihatdan asoslash imkonini beradi.

1-jadval

Ijtimoiy xizmatlar tizimida ta‘lim xizmatlarining inson kapitalini shakllantirishga ko‘ra tasnifi

№	Ta‘lim xizmatlari	Asosiy mazmun va vazifasi	Ijtimoiy samarasi
1	Maktabgacha ta‘lim	Bolalarning jismoniy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta‘minlaydi. Erta yoshda ta‘limga qilingan sarmoya kelajakda yuqori ijtimoiy va iqtisodiy samara beradi.	Erta ta‘lim investitsiyalari eng yuqori ijtimoiy daromad keltiradi.
2	Umumiy o‘rta ta‘lim	Barcha fuqarolarga bazaviy bilim va ko‘nikmalarni berish, funksional savodxonlikni ta‘minlash.	Tanqidiy fikrlash, muammoni yechish, axborot bilan ishlash, kommunikatsiya va raqamli ko‘nikmalarni shakllantiradi.
3	Oliy ta‘lim	Yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash, ilmiy tadqiqot va innovatsiyalarni rivojlantirish.	Mehnat unumdorligi va inson kapitali sifatini oshirib, barqaror iqtisodiy o‘shishni ta‘minlaydi.
4	Kasb-hunar ta‘limi	Mehnat bozori talablariga mos amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish.	Nemis–Shveytsariya dual ta‘lim modeli asosida eng samarali tizim sifatida baholanadi.
5	Qo‘shimcha va uzluksiz ta‘lim	Ishchi kuchi malakasini doimiy oshirish, yangi va raqamli ko‘nikmalarni egallash.	Innovatsion rivojlanish va iqtisodiy o‘shishning asosiy omili hisoblanadi.

Jadvalda keltirilgan tasnif ta‘lim xizmatlarining inson kapitalini rivojlantirishdagi rolini bosqichma-bosqich tizim sifatida namoyon etadi. Har bir ta‘lim turi muayyan yosh yoki faoliyat davrida shaxsiy, kasbiy va iqtisodiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ta‘lim xizmatlari o‘ziga xos jihati bilan qisqa muddatda to‘g‘ridan-to‘g‘ri pul daromadini oshirmaydi, balki uzoq muddatli strategik investitsiya xarakteriga ega.

Xulosa va takliflar.

Olib borilgan tadqiqot natijalari ijtimoiy xizmatlar tizimi, xususan ta‘lim, sog‘liqni saqlash, madaniyat, sport va ijtimoiy himoya xizmatlarining inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini tasdiqladi. Inson kapitali sifati va samaradorligi ushbu xizmatlarning qamrovi,

sifati hamda institutsional tashkil etilishi bilan bevosita bog‘liq ekani ilmiy jihatdan asoslandi.

Tadqiqot jarayonida ta‘lim xizmatlarining inson kapitalini shakllantirishdagi vazifalariga ko‘ra tasnifi taklif etildi va mazkur tasnif ta‘limning uzluksiz, bosqichma-bosqich investitsiya jarayoni ekanini ko‘rsatdi. Maktabgacha ta‘limdan boshlab uzluksiz ta‘limgacha bo‘lgan barcha bosqichlar inson kapitalining jismoniy, intellektual va ijtimoiy tarkibiy qismlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, tibbiy xizmatlar aholining mehnat qobiliyati, hayot sifati va demografik barqarorligini ta‘minlash orqali inson kapitalining sifat ko‘rsatkichlarini yaxshilashi aniqlandi. Madaniyat va sport xizmatlari inson kapitalining ma‘naviy va jismoniy tarkibiy qismlarini mustahkamlab, ijtimoiy faollik va ijodiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Ijtimoiy himoya xizmatlari esa zaif ijtimoiy guruhlarni qo‘llab-quvvatlash orqali ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlab, iqtisodiy tavakkalchiliklarni yumshatishda muhim institutsional rol o‘ynaydi.

Yuqoridagi xulosalar asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi:

1. Ijtimoiy xizmatlarni inson kapitalini rivojlantirishga yo‘naltirilgan strategik institut sifatida davlat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishi sifatida belgilash zarur.

2. Ta‘lim va sog‘liqni saqlash xizmatlarida raqamli va yashil texnologiyalarni keng joriy etish orqali xizmatlar sifatini oshirish va inson kapitalining raqobatbardoshligini ta‘minlash maqsadga muvofiq.

3. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy xizmatlar sohasiga investitsiyalarni jalb qilish va xizmatlar qamrovini kengaytirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, ijtimoiy xizmatlarni tizimli ravishda rivojlantirish inson kapitalini sifat jihatdan oshirish orqali milliy iqtisodiyotning barqaror va innovatsion rivojlanishi uchun mustahkam asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Becker, G. S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. 3rd Edition. Chicago: University of Chicago Press.

2. Schultz, T. W. (1961). Investment in Human Capital. *The American Economic Review*, 51(1), 1–17.

3. Sen, A. (1999). *Development as Freedom*. Oxford: Oxford University Press.

4. Grossman, M. (1972). On the Concept of Health Capital and the Demand for Health. *Journal of Political Economy*, 80(2), 223–255.

5. Weil, D. N. (2007). Accounting for the Effect of Health on Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*, 122(3), 1265–1306.

6. Barr, N. (2012). *The Economics of the Welfare State*. 5th Edition. Oxford: Oxford University Press.

A.N.Xoliqulov	CHAKANA SAVDO TARMOG‘INING RIVOJLANISH KO‘RSATKICHLARI TAHLILI VA UNI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLAR	244
G‘apparov Azim Qayumovich, Yusupov Yunusbek Shokir o‘g‘li	STATISTIK MA‘LUMOTLARNI GRAFIKLARDA TASVIRLASH VA ULARNI TAHLIL QILISH USULLARI	248
O‘roqov Firdavs Ortiqniyoz o‘g‘li	TIBBIY XIZMAT KO‘RSATUVCHI KORXONALAR SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLARNING MAZMUNI	254
Po‘latov Xudoyberdi Uktamovich	RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROYITDA SAVDO KORXONALARNI BUXGALTERIYA HISOBI METODOLOGIYASNI TAKOMILLASHTIRISH	261
VII SHO‘BA. XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI YASHIL VA INNOVASION IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH ORQALI HUDUDLARDA BARQAROR IQTISODIY O‘SISHNI TA‘MINLASHDA RAQOBATBARDOSH KADRLARNI TAYYORLASHNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI		
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев, Ирода Мамаюнусовна Пардаева	ИНСОННИНГ БИЛИМ ДАРАЖАСИ: ЎЛЧАШ МЕЗОНЛАРИ ВА БАҲОЛАШ МЕХАНИЗМЛАРИ	265
Shanazarov Farrux	IJTIMOY XIZMATLARNING INSON KAPITALIGA TA‘SIRI VA IJTIMOY- IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI FUNKSIYALARI	273
Babanazarova Sevara Abdinazarovna	“TA‘LIMDAN KASBGACHA” MODEL ASOSIDA DUAL TA‘LIMNI RIVOJLANTIRISH	276
Ochilova Xilola Nematovna	MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISHDA BONUSLAR VA MUKOFOTLAR TURLARI VA AHAMIYATI	279
Shanazarov Farrux	TA‘LIM VA IJTIMOY XIZMATLARNING INSON KAPITALINI SHAKLLANTIRISHDAGI O‘RNI	285